

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-81>

УДК 330.831.84:336.02

КООРДИНАЦІЯ МОНЕТАРНОЇ ТА ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

COORDINATION OF MONETARY AND FISCAL POLICIES OF THE STATE

Штань Марина Володимирівна
доктор економічних наук, доцент,
Національна академія управління
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4938-555X>

Shtan Maryna
National Academy of Management

У статті авторка обґрунтовує положення про те, що координація монетарної та фінансової політики відіграє визначальну у досягненні та підтриманні макроекономічної стабілізації, досягненні визначених цілей економічного розвитку, виходу на траєкторію стійкого економічного зростання, забезпеченні збалансованості зовнішньоекономічних відносин, підтриманні добробуту домашніх господарств. Авторка досліджує особливості проведення і напрями реалізації монетарної та фінансової політики в Україні. Обґрунтовується положення про те, що широкий спектр проблем координації монетарної та фінансової політики є об'єктом ґрунтовного економічного аналізу та досліджень. Теоретичним фундаментом для активізації наукового та прикладного інтересу стало те, що протягом останніх десятиліть центральні банки майже в усіх країнах світу були наділені широким спектром повноважень та високим рівнем автономії. Основним напрямом регулювання економіки стало управління грошовою масою, яке здійснювалося центральними банками. Робиться висновок про те, що новий економіко-політичний контекст передбачає модифікацію завдань та функціональних повноважень центральних банків, а також особливості їхньої взаємодії з іншими державними інституціями. У сьогоденні умовах незалежності центрального банку трактується як виважене, раціональне та гармонійне поєднання регламентованих у правовому вимірі таких окремих її складових, як політична, фінансова, організаційна та операційна. Реалізація комплексу завдань дає змогу органам монетарної влади належним чином здійснювати покладені на нього функції та відповідати за досягнення цілей монетарної політики. У статті доведено, що динамічні зміни в економіці України вимагають підвищення ефективності інструментів фінансової та монетарної політики й посилення їхньої ролі у забезпеченні макроекономічної стабілізації. Для посилення координації фінансової та монетарної політики необхідним є розроблення стратегії, покликаної брати до уваги як інституційні складові, так й ризики зовнішнього та внутрішнього походження. Необхідним є також підвищення рівня обґрунтованості ухвалення рішень фінансовими і монетарними інституціями. У статті авторка робить висновок про те, що до основних напрямів посилення координації фінансової та монетарної політики в Україні належать поєднання інструментарію, властивого обома видам державної економічної політики, посилення їхньої гнучкості та адаптивності до соціально-економічних процесів, синергія інструментарію фінансової та монетарної політики у контексті забезпечення боргової стійкості та зниження фінансових ризиків, обґрунтування спільних стратегічних цілей, що сприятиме посиленню їх координації.

Ключові слова: монетарна політика, фінансова політика, центральний банк, державні видатки, макроекономічна стабілізація, фінансовий інструментарій.

In the article, the author substantiates the position that coordination of monetary and fiscal policies plays a crucial role in achieving and maintaining macroeconomic stabilisation, achieving the set goals of economic development, reaching a sustainable economic growth trajectory, ensuring the balance of foreign economic relations, and maintaining household welfare. The author examines the peculiarities of conducting and implementing monetary and fiscal policy in Ukraine. The author proves that a wide range of problems of coordination of monetary and fiscal policy is the subject of thorough economic analysis and research. The theoretical basis for the intensification of scientific and applied interest is the fact that in recent decades, central banks in almost all countries of the world have been endowed with a wide range of powers and a high level of autonomy. Money supply management by central banks has become the main area of economic regulation. The author concludes that the new economic and political context requires modification of the tasks and functional powers of central banks, as well as the specifics of their interaction with other government institutions. In today's conditions, the independence of a central bank is interpreted as a balanced, rational and harmonious combination of its individual components, such as political,

financial, organisational and operational, regulated by law. The implementation of a set of tasks allows the monetary authority to properly perform its functions and be responsible for achieving the objectives of monetary policy. The article proves that dynamic changes in Ukraine's economy require an increase in the efficiency of fiscal and monetary policy instruments and a strengthening of their role in ensuring macroeconomic stabilisation. To strengthen the coordination of fiscal and monetary policy, it is necessary to develop a strategy that takes into account both institutional components and external and internal risks. It is also necessary to improve the soundness of decision-making by fiscal and monetary institutions. The author concludes that the main directions for strengthening the coordination of fiscal and monetary policy in Ukraine include combining the tools inherent in both types of state economic policy, enhancing their flexibility and adaptability to socio-economic processes, synergy of fiscal and monetary policy tools in the context of ensuring debt sustainability and reducing fiscal risks, and substantiation of common strategic goals, which will help to strengthen their coordination. Strengthening the coordination of fiscal and monetary policies in Ukraine is a complex, multidimensional, and rather problematic task that requires significant efforts by both the state institutions that formulate and implement fiscal and monetary policies and the international community. Sound fiscal and monetary policies will contribute to Ukraine's macroeconomic stability and post-war recovery.

Keywords: monetary policy, fiscal policy, central bank, public spending, macroeconomic stabilisation, financial instruments.

Постановка проблеми. Економічна та політична нестабільність останніх років, обумовлена світовою фінансовою кризою та масштабними воєнними діями, спричинили дестабілізацію фінансових систем багатьох країн світу, що обумовило появу перманентної глобальної фінансової нестабільності. Ціла низка макроекономічних проблем виникла не тільки в організації фінансових ринків, але й в інституційних засадах діяльності регуляторів грошового ринку. Уряди та центральні банки вимушені щоразу більше зусиль докладати у напрямі підтримання макроекономічної та фінансової стабільності, здійснення заходів антиінфляційної політики, прагнучи не допустити рецесії.

Формування й реалізація фінансово-економічних стратегій та пошук новітніх методів забезпечення макроекономічної стабільності здійснювалися на основі посилення значущості монетарної політики й підвищення рівня незалежності та інституційної спроможності центральних банків. На сьогодні однією з найбільш актуальних проблем є розроблення заходів, спрямованих на посилення координації та збалансованості між монетарною та фіскальною політикою з урахуванням появи новітніх вимірів взаємодії національних регуляторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

На сьогодні недостатньою мірою проаналізованими є питання належного обґрунтування теоретичних засад та визначення інструментарію забезпечення належного рівня координації монетарної та фіскальної політики на основі вимог сучасних глобальних викликів. Український вчений О. Шаров вказує на те, що досвід координації монетарної та фіскальної політики розвинених країн доцільно

використовувати в Україні на основі врахування доцільності поступового адаптування норм взаємодії центрального банку та уряду до європейських вимог та стандартів. Водночас необхідно брати до уваги й низку обмежень, які можна запровадити в практику органів монетарної і фіскальної політики України [1].

Розкриває положення про те, що за умов невизначеності особливої актуальності набувають проблеми розкриття підходів, спрямованих на зміцнення координації фіскальної та монетарної політики, В. Макогон. Авторка обґрунтовує положення про те, що рівень координації монетарної й фіскальної політики обумовлює спроможність країни забезпечити досягнення та утримання макроекономічної стабілізації [2].

У колективній монографії вчених з Інституту економіки та прогнозування НАН України на основі системного підходу зроблено висновок про те, що за умов воєнного стану монетарна політика має раціонально поєднувати обмежувальні та стимулювальні заходи, серед яких розбудова комплексної системи валютного регулювання, узгодженість дій Національного банку та Кабінету міністрів, використання можливостей для компенсації відсоткових ставок у межах державних програм за участю державних банків, а також зважена фінансова підтримка Національним банком державних видатків [3].

О. Макаров та С. Аржевітін аналізують особливості монетарної та фіскальної політики в Україні та визначають чинники, які стримують ефективність політики. Автори розкривають систему антикризових заходів монетарної та фіскальної влади, звертаючи увагу на те, що домінування держави в банківському

секторі України негативно відображається на банківському кредитуванні [4].

Глибоко аналізує роль монетарного і фіскального регулювання економічних відносин О. Дзюблюк. Вчений аналізує основні напрями здійснення такого регулювання. Дослідник пропонує розглядати монетарну і фіскальну політику як дві невід'ємні складові єдиного інституційного механізму забезпечення макроекономічної стабілізації. Автор систематизує сукупність чинників, які визначають взаємообумовленість інституцій держави під час здійснення монетарної й фіскальної політики [5].

Робить висновок про те, що монетарна політика у період дії воєнного стану дала змогу уникнути масштабної макроекономічної дестабілізації, В. Козюк. Значною мірою цього вдалося досягти завдяки збереженню безперервності функціонування банківської системи. Дослідник вказує на те, що довіра до Національного банку стала важливим підґрунтям для того, щоб емісійні заходи, спрямовані на підтримку бюджетних видатків, та разове корегування обмінного курсу не спричинили неконтрольованої інфляції [6].

І. Манцуров, А. Барвінок та І. Столетова вказують на те, що Національний банк України покликаний забезпечити цінову стабільність, а також стійкий рівень економічного розвитку й зайнятості населення. Автори вказують на те, що протягом останніх років унаслідок проведення недостатньо виваженої політики НБУ обсяг вкладень банків у депозитні сертифікати зріс майже у п'ять разів. Внаслідок такої невиваженої політики й усупереч економічній логіці, регулятор сформував додатне сальдо ліквідності банківського сектору, а нефінансовий сектор економіки відчуває при цьому брак ресурсів для розвитку [7].

Колектив авторів обґрунтовує положення про те, що в умовах воєнного стану та загострення економічної ситуації актуалізуються питання управління державними фінансами з метою забезпечення їхньої стійкості та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів держави. Отже, якраз тому, на думку вчених, у бюджетному процесі доцільно використовувати програмно-цільове бюджетування та впроваджувати низку інших заходів відповідно до Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 рр. [8].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз актуальних підходів до визначення напрямів координації

монетарної та фіскальної політики й обґрунтування на цій основі практичних підходів, застосування яких дасть змогу підвищити ефективність взаємодії уряду та центрального банку у контексті забезпечення макроекономічної стабільності та підтримання стійких темпів економічного зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Широкий спектр проблем координації монетарної та фіскальної політики є об'єктом ґрунтовного економічного аналізу та глибоких досліджень. Теоретико-методологічним фундаментом для активізації наукового та прикладного інтересу стало те, що протягом останніх десятиліть центральні банки майже в усіх країнах світу були наділені широким спектром повноважень та високим рівнем автономії. Відповідно до концептуальних засад монетаризму, основним напрямом регулювання економіки стало управління грошовою масою, яке здійснювалося органами монетарної влади – центральними банками [1; 2; 3; 4].

Водночас новий економічний та політичний контекст передбачав модифікацію завдань та функціональних повноважень центральних банків, а також особливості їхньої взаємодії з іншими державними інституціями. У сьогоденних умовах незалежність центрального банку трактується як виважене, раціональне та гармонійне поєднання регламентованих у правовому вимірі таких окремих її складових, як політична, фінансова, організаційна та операційна. Реалізація комплексу завдань дає змогу органам монетарної влади належним чином здійснювати покладені на нього функції та відповідати за досягнення цілей монетарної політики [3; 4; 5; 6].

Основний мандат центрального банку ґрунтується дотриманні чітко визначеного порядку призначення, звільнення та взаємодії керівництва центрального банку й характері взаємозв'язків з іншими державними інституціями. Поглиблення координації між центральним банком та інституціями державної влади, підвищення рівня довіри до цих інституцій сприяє покращанню підприємницького клімату. Водночас відсутність довіри до органу монетарної влади обмежує його можливість у напрямі ефективного використання інструментарію монетарної політики з метою досягнення та збереження макроекономічної стабілізації (рис. 1).

Виважена фіскальна політика, яка дозволяє уникати формування надто високого рівня державного боргу, також спроможна

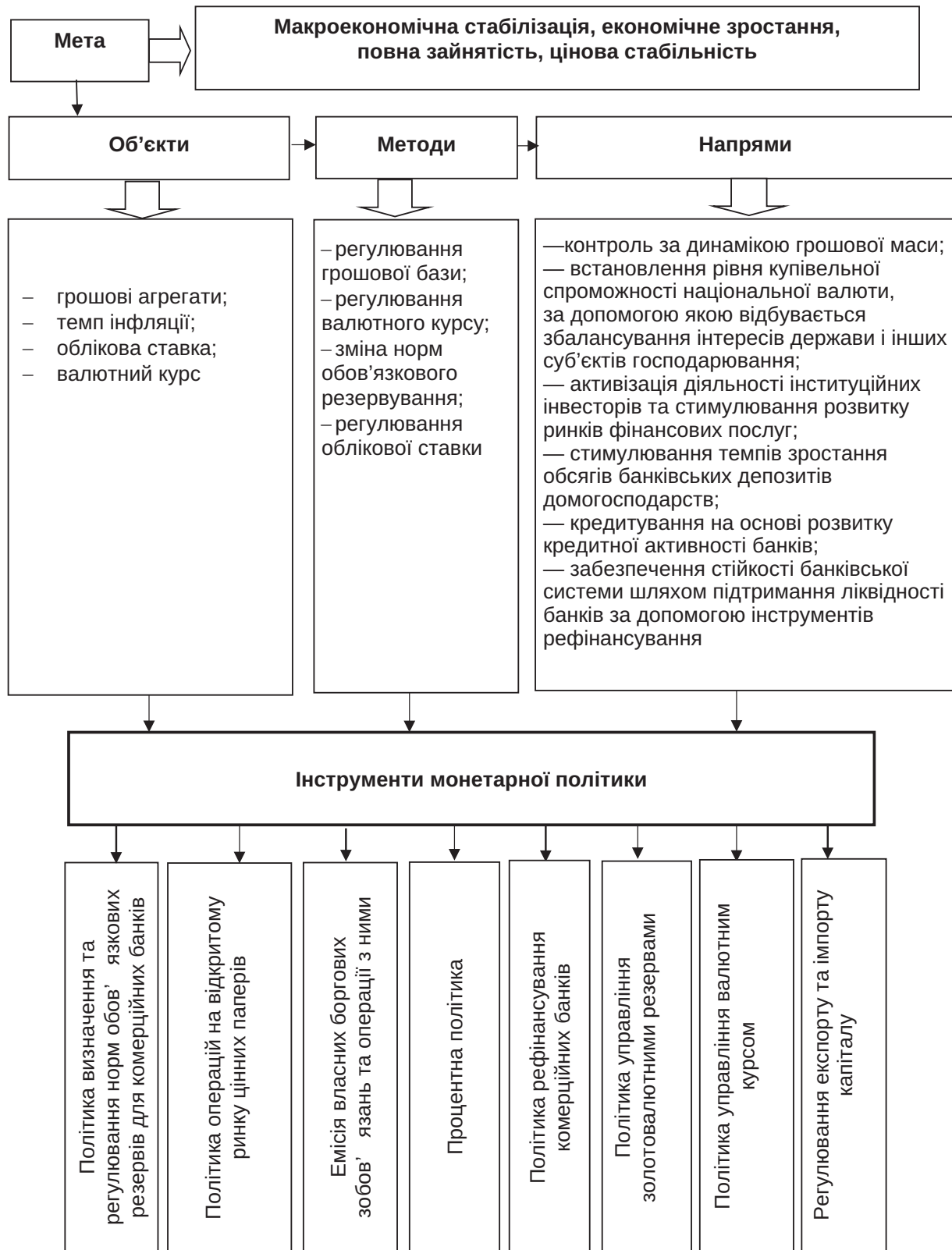

Рис. 1. Структурно-функціональна модель монетарної політики

Джерело: розроблено авторкою на основі власних досліджень та узагальнень

стимулювати інвестиційний процес. Водночас недостатньо обґрунтована фіскальна політика обумовлює нестабільність фінансових

потоків та скорочення припливу іноземного капіталу [5; 8]. Проведення фіскальної політики має особливості та виявляється через

деякі форми й змістову обґрунтованість. Фіскальна політика може бути стимулювальною, що передбачає збільшення державних видатків, зниження податків та поєднання цих заходів. Натомість відомо, що стримувальна фіскальна політика ґрунтується на зменшенні державних видатків, підвищенні податків та поєднанні цих заходів. Стимулювальну фіскальну політику застосовують здебільшого у періоди спаду національної економіки. Така фіскальна політика забезпечує зниження рівня падіння ВВП за рахунок дефіцитного фінансування. Стримувальну фіскальну політику застосовують в умовах розгортання інфляційних процесів (рис. 2).

Фіскальна політика – це основний механізм не тільки наповнення державного бюджету, але також й ефективного розподілу та використання видатків і регулювання міжбюджетних відносин. Основними функціями фіскальної політики є формування, наповнення та регулювання державного бюджету з використанням податкових важелів, оптимальне спрямування видатків бюджету на формування ефективної структури національної економіки, утримання макроекономічної стабільності на основі динамічного розвитку національної економіки та забезпечення стійких темпів економічного зростання. Фіскальна політика має спрямовуватися перш за все на досягнення таких обсягів державних видатків, які забезпечують поступальний розвиток економіки та підвищення добробуту домашніх господарств. Варто погодитися з думкою про те, що вибір інструментів фіскальної політики перш за все визначається обраною моделлю національного економічного розвитку [2; 5; 8].

Фіскальне регулювання фінансових потоків характеризується особливими щодо інших форм регулювання передумовами зародження, розвитку та застосування. Його інституційними джерелами є існування держави як специфічного економічного та політичного інституту, котрий виступає виразником інтересів усіх груп. Слід вказати також й на наявність та постійне зростання суспільних потреб, задоволення яких потребує активної ролі держави у процесах розподілу, перерозподілу та споживання за допомогою фіскальних важелів.

Загострення фіскальних ризиків, імперативи відновлення фіскальної стійкості, а також курс на забезпечення поступального розвитку протягом довгострокового періоду обумовлюють їх урахування при реалізації фіскальної політики. У сфері бюджетних видатків слід

орієнтуватися на оптимізацію їхніх обсягів та розширення публічних інвестицій, збільшення фінансування науки, освіти, охорони здоров'я, а також підвищення ефективності використання бюджетних коштів. Політика доходів передбачає їх збільшення за умов недопущення додаткового тиску на формування сукупного попиту, а також підтримання підприємницької діяльності [2; 5].

Динамічні зміни в економіці України вимагають підвищення ефективності інструментів фіскальної та монетарної політики й посилення їхньої ролі у забезпеченні макроекономічної стійкості. Для посилення координації фіскальної та монетарної політики необхідним є розроблення стратегії, покликаної брати до уваги як інституційні складові, так й ризики зовнішнього та внутрішнього походження. Необхідним є також підвищення рівня обґрунтованості фіскальних і монетарних інститутів [5; 8].

Для стабілізації інфляційних сподівань й зниження рівня ризику несприятливих ефектів, пов'язаних з девальвацією, у червні 2022 р. підвищено облікову ставку з 10% до 25%. Однак протягом 2023 р. облікову ставку було знижено, зокрема, у липні – до 22%, вересні – до 20%, жовтні – до 16%, грудні – до 15%. Правління Національного банку ухвалило рішення знизити облікову ставку до 13,5% із 26 квітня 2024 р. Беручи до уваги послаблення цінового тиску та зниження ризиків надходження міжнародної фінансової підтримки, НБУ продовжує здійснювати пом'якшення процентної політики. Йдеться про підтримання та активізацію кредитування у контексті відновлення економіки без суттєвих ризиків для макроекономічної стабільності [9; 10].

Зниження рівня контролю за цінами разом з підвищенням рівня узгодженості монетарної та фіскальної політики покликані підтримувати спрямування трансмісійного механізму та стримувати інфляцію. У перспективі прогнозується відновлення економічного зростання, але ризики зниження прогнозного показника є значними. Ескалація воєнних дій може призвести до зниження темпів економічного зростання, значної інфляції та посилення соціальної напруженості. Значною проблемою забезпечення макроекономічної стійкості в Україні є існування фіскального імпульсу, котрий зумовлює низку негативних ефектів.

Слід звернути увагу на те, що Рада Національного банку України 11 вересня 2024 р.

Рис. 2. Структурно-функціональна модель фінансової політики

Джерело: побудовано авторкою на основі власних досліджень та узагальнень

ухвалила Основні засади грошово-кредитної політики на середньострокову перспективу (далі – Основні засади), які формують принципи, цілі та завдання монетарної політики, а також особливості використання монетарних інструментів в умовах воєнного стану та у період повоєнного відновлення. Основні засади визначають перспективу пом'якшення валютних обмежень, рух до більшого рівня гнучкості курсоутворення та повернення до інфляційного таргетування. Основні засади враховують положення Меморандуму про економічну та фінансову політику з МВФ [10].

Основні засади визначають, що монетарна політика спрямовується на досягнення інфляції цілі у розмірі 5% протягом найближчих трьох років. Вказаний період часу, протягом якого Національний банк має намір повернути інфляцію до цільових значень, буде визначатися доволі гнучко. Слід мати на увазі необхідність балансування між сприянням адаптації економіки та підтриманням необхідності її відновлення, а також дотриманням контролю за інфляційними очікуваннями. Доцільно також продовжувати зусилля

зі збільшення дієвості каналів монетарної трансмісії з метою посилення ролі облікової ставки як інструменту монетарної політики. Для цього НБУ сприятиме зниженню рівня та амплітуди економічної невизначеності, збереженню довіри до гривні, а також вдаватиметься до поступового пом'якшення валютних обмежень [10].

Національний банк України продовжуватиме дотримуватися принципів керованої гнучкості курсу гривні як перехідного режиму на контексті повернення до плаваючого курсоутворення. Важливим завданням регулятора буде залишатися збереження стабільності на валютному ринку. Такі заходи сприятимуть стабілізації інфляційно-курсів очікувань, зберігатимуть довіру до національних грошей та захищатимуть міжнародні резерви. Однак плавне зміцнення зв'язку обмінного курсу з показниками ринкової кон'юнктури надасть змогу посилити роль обмінного курсу як заспокоювача шоків, покращить усвідомлення наслідків валютних ризиків та буде сприяти підвищенню адаптивності економіки України до внутрішніх та зовнішніх змін [10].

Національний банк сприятиме збереженню реальних процентних ставок за строковими гривневими інструментами, зокрема депозитами, на достатньо високому рівні для забезпечення захисту гривневих доходів населення від інфляції. Це важливо, щоб зменшити ризики для стійкості валютного ринку та керованості інфляційних очікувань. Основним внеском НБУ у стійке економічне зростання та активізацію кредитування залишатиметься збереження монетарної стабільності та зниження рівня економічної невизначеності. Це і надалі досягатиметься шляхом збереження стійкої та контрольованої ситуації на валютному ринку та формування середовища з низькою та стабільною інфляцією, а також підтримання стійкості банківської системи [10].

Національний банк та Кабінет міністрів мають й надалі підтримувати тісну взаємодію для сприяння залученню зовнішнього фінансування та підтримання реформ в Україні. Керуючись євроінтеграційними прагненнями, НБУ слід докладати максимальних зусиль для виконання критеріїв приєднання до ЄС у сфері монетарної політики. Також регулятор і надалі покликаний сприяти виконанню цілей, критеріїв та заходів, передбачених співпрацею з МВФ, іншими міжнародними фінансовими організаціями та інституціями ЄС [10].

Узагальнення та систематизація досліджень різноманітних підходів до координації монетарної й фінансової політики засвідчують, що рівень такої координації визначає здатність країни до забезпечення макроекономічної стабільності. Інструментарій фінансової та монетарної політики доцільно аналізувати в органічному взаємозв'язку, беручи до уваги синергетичний ефект досягнення та утримання макроекономічної стабільності, що може бути досягнуто тільки на основі їхнього поєднання та взаємного доповнення [2; 4].

До основних напрямів посилення координації фінансової та монетарної політики в Україні належать поєднання інструментарію,

властивого обом напрямам реалізації державної економічної політики, посилення їхньої гнучкості та адаптивності до соціально-економічних процесів, синергія інструментарію фінансової та монетарної політики у контексті забезпечення боргової стійкості та зниження фінансових ризиків, обґрунтування спільних стратегічних цілей, що сприятиме посиленню їх координації, зокрема, шляхом розроблення відповідної стратегії, розвиток фінансового інструментарію із запобігання і реагування, в рамках яких інструменти фінансової та монетарної політики застосовуються разом, у тому числі й на основі вдосконалення традиційної практики застосування макропроденційних заходів, зміцнення незалежності державних інституцій, що забезпечують формування та реалізують монетарну й фінансову політику шляхом продовження інституційних та законодавчих реформ.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз засадничих детермінант та напрямів здійснення координації монетарної та фінансової політики дає змогу зробити ряд висновків. Посилення координації монетарної й фінансової політики в Україні є складним, багатоаспектним та доволі проблемним завданням, яке потребує значних зусиль як державних інституцій, що забезпечують формування та реалізують фінансову і монетарну політику, так і міжнародної спільноти. Обґрунтовані монетарна та фінансова політики сприятимуть забезпеченню макроекономічної стійкості та післявоєнного відновлення України.

Водночас, післявоєнне відновлення України передбачає здійснення комплексу заходів монетарної та фінансової політики, підвищення рівня ефективності їх інструментарію. Перспективи подальших наукових досліджень можуть полягати у науковому обґрунтуванні основних напрямів підвищення рівня та посилення координації монетарної й фінансової політики у контексті забезпечення макроекономічної стабільності та зниження глобальних ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шаров О. М. Координація монетарної та фінансової політики: новітні виклики. *Фінанси України*. 2023. № 12. С. 45–59. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.12.045>
2. Макогон В. Координація фінансової та монетарної політики України. *Scientia fructuosa*. 2024. № 2. С. 4–19. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2024\(154\)01](https://doi.org/10.31617/1.2024(154)01)
3. Ефективність грошово-кредитної політики в Україні в умовах глобальної економічної дестабілізації : колективна монографія; за ред. Є. О. Бублика. Київ : Ін-т екон. та прогноз. НАН України. 216 с.
4. Makarov O., Arzhevitin S. Coordination of monetary and fiscal policies during crisis. *Financial and Credit Activities: Problems of Theory and Practice*. 2021. № 6. P. 17–31. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v6i41.251384>

5. Дзюблук О. Теоретичні аспекти координації монетарної і фінансової політики як необхідної умови забезпечення макрофінансової стабільності. *Світ фінансів*. 2024. № 2. С. 8–27. DOI: <https://doi.org/10.35774/SF2024.02.008>
6. Козюк В. Монетарна політика воєнного року: мінним полем макрофінансових викликів. URL: <https://voxukraine.org/monetarna-polityka-voennogo-roku-minnym-polem-makrofinansovykh-vyklykiv>
7. Mantsurov I., Barvinok A., Stolietova I. Regulatory policy of the National Bank of Ukraine: problems and ways to improve. *Economy of Ukraine*. 2024. № 9. P. 3–20. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.09.003>
8. Лободіна З., Дем'янишин В., Кізима Т., Лушней Ю., Лободін Р. Управління публічними фінансами в контексті протидії ризикам воєнного часу. *Вісник економіки*. 2023. № 4. С. 8–28. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.04.008>
9. Основні засади грошово-кредитної політики на середньострокову перспективу. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Decision_11092024_16-rd
10. Національний банк України знизив облікову ставку до 13,5%. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalnyi-bank-ukrayini-zniziv-oblikovu-stavku-do-135>

REFERENCES:

1. Sharov O. M. (2023). Koordynatsiia monetarnoi ta fiskalnoi polityky: novitni vyklyky [Coordination of monetary and fiscal policy: new challenges]. *Finansy Ukrainy*. № 12. P. 45–59. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2023.12.045>
2. Makohon V. (2024). Koordynatsiia fiskalnoi ta monetarnoi polityky Ukrainy [Coordination of fiscal and monetary policy of Ukraine]. *Scientia fructuosa*. № 2. P. 4–19. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2024\(154\)01](https://doi.org/10.31617/1.2024(154)01)
3. Efektyvnist hroshovo-kredytnoi polityky v Ukraini v umovakh hlobalnoi ekonomichnoi destabilizatsii : kolektyvna monohrafiia; za red. Ye. O. Bublyka. Kyiv : In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy. 216 s.
4. Makarov O., Arzhevitin S. (2021). Coordination of monetary and fiscal policies during crisis. *Financial and Credit Activities: Problems of Theory and Practice*. № 6. P. 17–31. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v6i41.251384>
5. Dziubliuk O. (2024). Teoretychni aspekty koordynatsii monetarnoi i fiskalnoi polityky yak neobkhdnoi umovy zabezpechennia makrofinansovoi stabilnosti [Theoretical aspects of monetary and fiscal policy coordination as a necessary condition for ensuring macro-financial stability]. *Svit finansiv*. № 2. P. 8–27. DOI: <https://doi.org/10.35774/SF2024.02.008>
6. Koziuk V. Monetarna polityka voiennoho roku: minnym polem makrofinansovykh vyklykiv [Monetary policy of the war years: a minefield of macro-financial challenges]. Available at: <https://voxukraine.org/monetarna-polityka-voennogo-roku-minnym-polem-makrofinansovykh-vyklykiv>
7. Mantsurov I., Barvinok A., Stolietova I. (2024). Regulatory policy of the National Bank of Ukraine: problems and ways to improve. *Economy of Ukraine*. № 9. P. 3–20. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.09.003>
8. Lobodina Z., Demianyshyn V., Kizyma T., Lushnei Yu., Lobodin R. (2023). Upravlinnia publichnyimi finansamy v konteksti protydii ryzykam voiennoho chasu [Public finance management in the context of combating wartime risks]. *Visnyk ekonomiky*. № 4. P. 8–28. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.04.008>
9. Osnovni zasady hroshovo-kredytnoi polityky na serednostrokovu perspektyvu [Basic principles of monetary policy for the medium term]. Available at: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Decision_11092024_16-rd
10. Natsionalnyi bank Ukrainy znyzyv oblikovu stavku do 13,5% [The National Bank of Ukraine reduced the discount rate to 13.5%]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalnyi-bank-ukrayini-zniziv-oblikovu-stavku-do-135>